

EĞİTİM, ADALET, EKONOMİ

Eğitim Felsefesi Tartışmaları

EDİTÖR
ERAY YAĞANAK

EĞİTİM, ADALET, EKONOMİ

Eğitim Felsefesi Tartışmaları

Editör: Eray Yağanak

Yazarlar: Muharrem Açıkgöz, Raşit Çelik, Ceyhun Gürkan, Ümit Kartal, Sibel Kibar, İsmail Serin, Aslı Şentürk, Eray Yağanak

Nika Yayınevi - 191

1. Baskı: Aralık 2022

Bu yayın Friedrich-Ebert-Stiftung Derneği Türkiye Temsilciliği'nin desteğiyle gerçekleştirilmiştir.

ISBN: 978-625-7653-79-4

Sertifika No: 48850

Kapak Tasarımı: Aycan Kurt

Sayfa Düzeni: İlhan Ulusoy

© Bu kitabın basım, yayın, satış hakları © Nika Yayınevi Basım Yayın Matbaacılık Dağıtım Reklam Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, mekanik, elektronik, manyetik ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz.

Baskı ve Cilt: Bizim Büro Matbaacılık

Sertifika No: 42488

Nika Yayınevi

Kültür Mah. Dr. Mediha Eldem Sokak No 55/2 Kızılay-Ankara

T: 0312 433 71 15

www.nikayayinevi.com.tr

info@nikayayinevi.com.tr

EĞİTİM, ADALET, EKONOMİ

Eğitim Felsefesi Tartışmaları

EDİTÖR
ERAY YAĞANAK

YAZARLAR
Muharrem Açıkgöz, Raşit Çelik, Ceyhun Gürkan, Ümit Kartal,
Sibel Kibar, İsmail Serin, Aslı Şentürk, Eray Yağanak

Nika Yayınevi

☐ İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	7
ADİL VE KAPSAYICI BİR EĞİTİMİN EPİSTEMİK OLANAĞI ÜZERİNE BİR İNCELEME	11
Eray Yağanak	
WOLLSTONECRAFT MI, ROUSSEAU MU? CİNSİYETÇİ OLMAYAN BİR EĞİTİM FELSEFESİNİN GEREKÇELENDİRİLMESİ.....	29
Aslı Şentürk - Muharrem Açıkgöz	
EĞİTİM VE İNSAN SERMAYESİ ÜZERİNE ELEŞTİREL BİR DEĞERLENDİRME	71
Raşit Çelik	
ADALETİN FAİLLERİ ÜZERİNE BİR DENEME	93
Sibel Kibar	
TZVETAN TODOROV'UN AYDINLANMAYI SAVUNUSU BAĞLAMINDA "NASIL YAŞAMALI?" SORUSUNUN ÖNEMİ	117
İsmail Serin	
FOUCAULT'NUN İZİNDE VE ÖTESİNDE ÇELİŞKİNİN POLİTİK EKONOMİSİ ÜZERİNE BİR DENEME.....	131
Ceyhun Gürkan	
MÜŞTEREK ÖĞRENME MEVZİİ OLARAK TOPLUMSAL HAREKETLER	159
Ümit Kartal	
YAZARLAR HAKKINDA	195

■ ÖNSÖZ

Toplumsal düzenleri oluşturan temel kurumlar arasındaki ilişki biçimleri ve etkileşimler bir toplum düzeninin işleyişinin niteliğini önemli ölçüde belirler. Ekonomi ile eğitim arasındaki karşılıklı ilişkiyi yok saymanın imkansızlığı kadar, toplumların tarihsel deneyimleri ve birikimlerinin hem birey hem de genel olarak toplum yapısı üzerindeki etkilerini göz ardı etmek de mümkün değildir. Bu bakımdan bir toplumsal düzenin siyasal yapısının adil işleyişi, o yapıyı oluşturan tüm unsurların bir bütün olarak ve bir ahenk içinde ortaya çıkmasına bağlıdır. Elbette, mükemmel bir toplumsal düzen iddiası birçok yönden eleştiriye açık olacaktır. Fakat tarihsel deneyimler ve bu kapsamda ele alınmış çeşitli problemler üzerine tartışmalar, bugün gelinen noktada toplumsal ve siyasal meseleleri daha etraflıca ele almayı ve geleceğe yönelik umut verici önerileri sürdürmeyi olanaklı kılmaktadır. Ayrıca, her ne kadar toplumsal ve siyasal yapının unsurlarına ilişkin problemlere belirli bir disiplinin bakış açısından yaklaşmak mümkün olsa da, bu eserde disiplinler arası bir yaklaşımla çeşitli problemlere farklı bakış açılarından sunulan yorumları ve tartışmaları bir araya getirmeye çalıştık. Böylece hem birinden beslenen hem de birbirine alternatifler sunabilen parçaların bir bütünü oluşturmaya çalıştık. İçerik ise aşağıdaki gibi şekillendi.

İlk olarak Eray Yağanak epistemik adaletsizlik kavramını bilgi ve eğitim ilişkisinde ele alıyor. Bir eğitim sisteminin

kapsayıcı bir tavırla farklı epistemik modellere yer verme imkanını sosyal adalet ve çok kültürlü eğitim bağlamında ortaya koyuyor. Ardından Aslı Şentürk ve Muharrem Açıkgöz cinsiyet eşitsizliğini eğitim odağında ele alıyor. On sekizinci yüzyılın önemli düşünürlerinden Rousseau'nun *Emile* eserinde ortaya koyduğu eğitim anlayışına Wollstonecraft tarafından yöneltilen eleştirileri güncel koşullar bakımından da değerlendirmeye çalışıyor. Bir sonraki yazıda Raşit Çelik insan sermayesi kuramının eğitimle ilişkisini eleştirel bir değerlendirmeye tutuyor. Ekonomi alanın eğitim üzerine kurduğu hakimiyetin sonuçlarını hem bireysel hem de toplumsal açıdan tartışıyor. Sibel Kibar çalışmasına adalet nosyonunun taşıyıcıları olarak bireyi konu alıyor. Yöntembilimsel bireycilik ile yapısalcılık arasındaki farktan hareketle, Hegel ve Marx paydasında bir özne tanımını yaparak hem tarihsel koşullarında farkında olan hem de eylemlerinin sorumluluğunu taşıyan adalet faillerini tartışıyor. Devam eden bölümde İsmail Serin Orta Çağın ardından ortaya çıkan bilimlerin özgürleşmesini insanın özgürleşmesi süreciyle ele alıyor. Bu durumun yol açtığı değişimler ve nasıl yaşamalı sorusuna aranan cevaplar kapsamında, Todorov'un görüşlerine odaklanarak insanın özgürlüğünü ve eşitliğini tartışıyor. Ceyhun Gürkan ise çelişki kavramına odaklanıyor. Toplumsal çelişkileri belirlemenin zorluğundan hareket alarak ekonomik düzenlerin ortaya çıkardığı çelişkilere odaklanıyor. Gelir ve refah dağılımının toplumsal eşitsizlikler üzerindeki olumsuz etkisi ve yarattığı çelişkileri ele alarak, toplumsal yapının anlaşılması için ekonominin ötesine geçilmesi gerektiğini savunuyor. Bunun için siyaset ve ekonomi kesişiminde bir yorum ortaya koyuyor. Son olarak Ümit Kartal eğitimin siyasal boyutuna odaklanıyor. Yirminci yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan toplumsal hareketlerin farklılıkları öne çıkararak eleştirel bilince ve demokratik kültüre etkisinin ele alınması gereklili-

ğini detaylandırıyor. Eğitim meselesinin toplumsal hareket, sosyal adalet ve ortak eylemler odağında değerlendirilmesini öneriyor.

Bu eserde ele alınan problemler ve tartışmalar ilk olmadığı gibi son olmayacağı da aşıkardır. Ancak, insanın rasyonelliğinin imkân verdiği tartışma ve diyalektiğin daha iyi toplumsal düzenlere yapacağı katkı bakımından her bir gerekçeli düşünce son derece önem taşımaktadır. Yazarların kendi görüş ve yorumlarını ortaya koyduğu bu eserin de bu bakımdan bir parça katkısı olmasını diliyoruz. Farkı alanlardan ve kendilerine özgü birikimleriyle bir araya gelen akademisyenlerin iş birliğiyle ortaya çıkan bu eserin okurları daha ileri düşüncelere ve tartışmalara sevk ve teşvik etmesi dileğiyle.

Raşit ÇELİK